

Leibhéal B2

Topaic 5: Cúrsaí oibre agus fostaíochta

Bileog 5.1, Bileog 5.1a agus Bileog 5.1b

- Roinn an rang i ngrúpaí de bheirteanna agus scaip **Bileog 5.1** ar gach duine sa rang.
- *Cúrsaí oibre – Stór focal:* Tabhair deis do gach beirt ransú intinne a dhéanamh ar an stór focal a bhaineann le cúrsaí oibre faoi na teidil sna ciorcail. Tá samplaí ann le cuidiú leo. Pléigh thusa na focail ar fad nuair atá tamall maith caite acu agus go leor focal acu. Mar shampla:

<u>Oideachas:</u>	<i>múinteoir, scoil, ollscoil, léachtóir, teagascóir, rúnaí.</i>
<u>Déantúsaíocht:</u>	<i>monarcha, táirge, táirgeacht, líne tháirgthe, obair láimhe, fostaí.</i>
<u>Cultúr:</u>	<i>scríbhneoir, iriseoir, file, raidió, teilifís, na meáin chumarsáide, iarsmalann, amharclann.</i>
<u>Teicneolaíocht:</u>	<i>ríomhairí, teicneolaíocht faisnéise, comhlacht idirlín, an gréasán domhanda.</i>

- *Cúrsaí oibre – An tasc:* Tabhair cóip de **Bileog 5.1a** do dhuine amháin den bheirt agus **Bileog 5.1b** don duine eile agus abair leo go mbeidh na bileoga seo ag teastáil uatha leis an tasc a dhéanamh. Léigh tríd na treoracha leis na foghlaimoirí le bheith cinnte go dtuigeann siad cad atá le déanamh. Míneigh arís dóibh gur léachtóir duine amháin acu agus bainisteoir margáochta an duine eile. Caithfidh siad an cur síos ar a láthair oibre a léamh agus a bheith in ann cur síos (achomre) a dhéanamh air. Caithfidh siad, chomh maith, smaoiniamh ar na dualgais a bheadh sna poist áirithe agus na buntáistí / míbhuntáistí a bheadh ag na poist sin a phlé le chéile. Bí thusa ag siúl thart le cuidiú a thabhairt dóibh. Nuair atá an ghníomhaíocht déanta acu iarr ar dhaoine áirithe cur síos a dhéanamh os comhair an ranga ar an phost. Ceartaigh botúin ar bith a thagann chun cinn.
- *Cúrsaí oibre – Plé:* Tabhair deis do gach duine na pointí a chur in ord tábhachta, ansin iarr orthu na pointí a chur i gcomparáid leis an duine in aice leo. Caithfidh siad teacht ar comhréiteach ar na trí phointe is tábhachtaí. Pléigh na pointí leis an rang ar fad nuair a bheas siad críochnaithe.
- *Cúrsaí oibre – Tú féin:* Gníomhaíocht scaoilte í seo, agus deis atá ann do na foghlaimoirí an stór focal a úsáideadh go dtí seo a chur i bhfeidhm ina gcuid cainte faoi chúrsaí oibre agus a saol féin.
- *Cleachtadh breise - Teanga:* Iarr ar gach beirt plé a dhéanamh ar na focail a bhfuil líne fúthu sa dá théacs. Caithfidh siad a machnamh a dhéanamh ar cén fáth a bhfuil an séimhiú sna samplaí.

Freagraí 5.1a:

bheoga – mar go bhfuil an focal roimhe baininsneach.

comhthéacs – nuair a thagann dhá fhocal le chéile chun comhfhocal a chruthú bíonn séimhiú ar an dara focal.

dheiseanna – cuirtear séimhiú ar ainmfhocal a leanann an réamhfhocal simplí ‘roimh’.

Sean-Ghaeilge – nuair a thagann dhá fhocal le chéile chun comhfhocal a chruthú bíonn séimhiú ar an dara focal.

Cheilteacha – cuirtear séimhiú ar an aidiacht a leanann ainmfhocal a chríochnaíonn le consan caol san iolra.

chultúr – leanann séimhiú an réamhfhocal simplí ‘sa’.

Freagraí 5.1b:

mhargadh – leanann séimhiú ‘den’.

thaca – cuirtear séimhiú ar an ainmfhocal a leanann an réamhfhocal simplí ‘mar’.

dhaoine – cuirtear séimhiú ar an ainmfhocal a leanann an réamhfhocal simplí ‘do’.

shainiúil – tá an t-ainmfhocal roimhe baininsneach, mar sin cuirtear séimhiú ar an aidiacht a leanann é.

cheann – leanann séimhiú an réamhfhocal simplí ‘ar’.

chroí – an aidiacht shealbhach, an dara pearsa, firinsneach.

Bileog 5.2a agus Bileog 5.2b

- Scaip **Bileog 5.2a** ar an rang agus cuir gach beirt ina suí le chéile.
- *Cúrsaí oibre – Stór focal:* Tabhair deis do gach beirt Gaeilge a chur ar na habairtí anseo. Mínigh dóibh go mbeidh na habairtí seo úsáideach agus iad ag tabhairt comhairle sa tasc ar ball.

Freagraí:

- I don't think you should work so hard: *Ní dóigh liom gur cheart duit a bheith ag obair chomh crua.*
- You ought to work less: *Ba cheart duit níos lú oibre a dhéanamh.*
- You need to cut down on your hours: *Caithfidh tú (ní mór duit) gearradh siar ar do chuid uaireanta.*
- If I were you, I'd work less: *Dá mbeinnse tusa, d'oibreoinn níos lú uaireanta an chloig.*
- If I were in your shoes, I'd work less: *Dá mbeinnse i d'áitse, ní oibreoinn an oiread céanna uaireanta.*
- You shouldn't work so hard: *Níor cheart duit a bheith ag obair chomh crua sin.*
- Whatever you do, don't work so hard: *Cibé rud a dhéanfaidh tú, ná bí ag obair chomh crua.*
- *Cúrsaí oibre – An modh coinníollach:* Iarr orthu ansin na briathra sa liosta a chur sa mhodh coinníollach.

Freagraí:

Dún	Cuir	Dóigh
dhúnfainn dhúnfá dhúnfadh sé/sí dhúnfaimis dhúnfadh sibh dhúnfaidís dhúnfaí	chuirfinn chuirfeá chuirfeadh sé/sí chuirfimis chuirfeadh sibh chuirfidís chuirfí	dhófainn dhófá dhófadh sé/sí dhófaimis dhófadh sibh dhófaidís dhófaí
Sábháil	Ceannaigh	Imigh
shábhálfainn shábhálfá shábhálfadh sé/sí shábhálfaimis shábhálfadh sibh shábhálfaidís shábhálfáí	cheannóinn cheannófá cheannódh sé/sí cheannóimis cheannódh sibh cheannóidís cheannófaí	d'imeoinn d'imeofá d'imeodh sé/sí d'imeoimis d'imeodh sibh d'imeoidís d'imeofaí
Cosain	Foghlaim	Freastail
chosnóinn chosnófá chosnódh sé/sí chosnóimis chosnódh sibh chosnóidís chosnófaí	d'fhoghlaimoinn d'fhoghlaimofá d'fhoghlaimodh sé/sí d'fhoghlaimoimis d'fhoghlaimodh sibh d'fhoghlaimoidís d'fhoghlaimofaí	d'fhreastalóinn d'fhreastalófá d'fhreastalódh sé/sí d'fhreastalóimis d'fhreastalódh sibh d'fhreastalóidís d'fhreastalófaí

- Téigh siar ar na briathra leis an rang ar fad ansin agus bí cinnte go bhfuil an leagan ceart de na briathra ag na foghlaimoírí.
- Tabhair seans do gach beirt na ceisteanna 1-4 a dhéanamh ina mbeirteanna.

Freagraí:

- (1) Cuirtear ‘d’ ar thús briathair a thosaíonn le guta nó le **f** sa mhodh coinníollach. Féach na briathra **imigh / foghlaim / freastail** thuas.
- (2) Leanann urú **dá** sa mhodh coinníollach, mar shampla: Dá ndéanfá / dá bhfaighinn / dá rachfá / dá n-íosfainn.

(3) Baintear úsáid as an mhodh coinníollach sa Ghaeilge chun mianta nó coinníollacha a chur in iúl san aimsir fháistineach, nó chun *would* nó *should* an Bhéarla a chur in iúl.

(4) Féach thíos:

<i>Bí</i>	<i>Abair</i>	<i>Beir</i>
bheinn bheifeá bheadh sé/sí bheimis bheadh sibh bheidís bheifí	déarfainn déarfá déarfadh sé/sí déarfaimis déarfadh sibh déarfaidís déarfaí	bhéarfainn bhéarfá bhéarfadh sé/sí bhéarfaimis bhéarfadh sibh bhéarfaidís bhéarfaí
<i>Clois</i>	<i>Déan</i>	<i>Faigh</i>
chloisfinn chloisfeá chloisfeadh sé/sí chloisfimis chloisfeadh sibh chloisfidís chloisfí	dhéanfainn dhéanfá dhéanfadh sé/sí dhéanfaimis dhéanfadh sibh dhéanfaidís dhéanfaí	gheobhainn gheofá gheobhadh sé/sí gheobhaimis gheobhadh sibh gheobhaidís gheofaí

<i>Feic</i>	<i>Ith</i>	<i>Tabhair</i>
d'fheicfinn d'fheicfeá d'fheicfeadh sé/sí d'fheicfimis d'fheicfeadh sibh d'fheicfidís d'fheicfí	d'íosfainn d'íosfá d'íosfadh sé/sí d'íosfaimis d'íosfadh sibh d'íosfaidís d'íosfaí	thabharfainn thabharfá thabharfadh sé/sí thabharfaimis thabharfadh sibh thabharfaidís thabharfaí
<i>Tar</i>	<i>Téigh</i>	
thiocfainn thiocfá thiocfadh sé/sí thiocfaimis thiocfadh sibh thiocfaidís thiocfaí	rachainn rachfá rachadh sé/sí rachaimis rachadh sibh rachaidís rachfaí	

- Téigh siar ar na ceisteanna agus freagraí (dearfacha agus diúltacha) ar na briathra neamhrialta sa mhodh coinníollach leo ansin:

An mbeifeá? Bheinn / ní bheinn
 An ndéarfá? Déarfainn / ní déarfainn.
 An mbéarfá? Bhéarfainn / ní bhéarfainn
 An gcloisfeá? Chloisfinn / ní chloisfinn
 An ndéanfá? Dhéanfainn / ní dhéanfainn
 An bhfaighfeá? Gheobhainn / ní bhfaighinn
 An bhfeicfeá? D'fheicfinn / ní fheicfinn
 An n-íosfá? D'íosfainn / ní íosfainn
 An dtabharfá? Thabharfainn / ní thabharfainn
 An dtiocfá? Thiocfainn / ní thiocfainn.
 An rachfá? Rachainn / ní rachainn

- Déan sraith de na cártaí ar **Bileog 5.2b** a chóipeáil do gach grúpa sa rang (e.g. má tá sé i gceist agat ceithre ghrúpa a bheith agat sa rang, déan ceithre chóip de na cártaí ar fad).
- Gearr na cártaí agus cuir gach sraith cártaí isteach i gclúdach litreach. Bíodh clúdach litreach amháin ann do gach grúpa.

Sa rang: Rialacha an chluiche

- Roinn an rang i ngrúpaí. Bíodh idir triúr agus cúigear i ngach grúpa, ag brath ar cé mhéad duine atá sa rang. Míneigh rialacha an chluiche seo go cúramach dóibh.
  - Tógfaidh an chéad duine sa ghrúpa cárta as an chlúdach litreach. Caithfidh sé/sí an fhadhb ar an chárta a léamh amach do gach duine eile sa ghrúpa.
  - Caithfidh gach duine sa ghrúpa comhairle a thabhairt don duine a bhfuil an 'fhadhb/cárta' aige nó aici.
  - I ndiaidh dó nó di éisteacht leis an chomhairle ar fad roghnóidh sé/sí an chomhairle is fearr agus tabharfaidh sé/sí an cárta don duine sin. Is fiú pointe amháin an cárta.
  - Tógfaidh an dara duine sa ghrúpa cárta as an chlúdach ansin agus tarlóidh an rud céanna, ansin an tríú duine, etc.
  - Beidh an bua ag an duine a mbeidh an líon is mó pointí aige/aici ag deireadh an chluiche.
- Bí thusa ag siúl thart i rith an chluiche le cuidiú leo.
- Pléigh na cártaí leis an rang ar fad.

Bileog 5.3a agus Bileog 5.3b

- Scaip **Bileog 5.3a** ar an rang agus cuir gach beirt ag obair le chéile. Míneigh dóibh go mbeidh siad ag éisteacht le mír nuachta ar ball.
- *Cúrsaí fostaíochta – Stór focal*: Iarr ar na foghlaimeoirí an Ghaeilge ar an stór focal a fháil.

Freagraí:

<i>Credit Crunch:</i>	<i>géarchor creidmheasa</i>
<i>Unemployment:</i>	<i>dífhostaíocht</i>
<i>Redundancy:</i>	<i>iomarcaíocht</i>
<i>To wind up:</i>	<i>foirceann</i>
<i>Recession:</i>	<i>cúlú eacnamaíochta</i>
<i>Lay off:</i>	<i>scaoil le</i>
<i>On the dole:</i>	<i>ar an dól</i>
<i>To fire someone:</i>	<i>bata agus bóthar a thabhairt do dhuine</i>
<i>To resign:</i>	<i>éirigh as</i>
<i>Wage(s):</i>	<i>turasta(i)l</i>
<i>Union:</i>	<i>ceardchumann</i>
<i>Employer(s):</i>	<i>fostóir(i)</i>
<i>Employee(s):</i>	<i>fostaí(aithe)</i>
<i>Staff:</i>	<i>foireann</i>
<i>Management:</i>	<i>bainistíocht</i>
<i>Unfair dismissal:</i>	<i>dífhostú éagórach</i>

- *Cúrsaí fostaíochta – Éisteacht:* Cuir an mhír ar siúl uair amháin agus abair leo na ceisteanna a phlé ina mbeirteanna. Pléigh na ceisteanna leis an rang agus cuir an mhír ar siúl uair amháin eile.
- *Cúrsaí fostaíochta – Léamh:* Abair le gach triúr an script a léamh amach os ard le chéile agus teanga na míre a phlé le chéile – is é sin, plé a dhéanamh ar an teanga ghonta agus oifigiúil atá sa script. Seo thíos cuid de na pointí:
  - *Abairtí gonta.*
  - *Athrú.*
  - *Téarmaíochta faoi leith.*
  - *An teanga lom, gan a lán aidiachtaí agus araile.*
- Scaip **Bileog 5.3b** ar an rang agus cuir gach beirt ag obair le chéile.
- *Cúrsaí fostaíochta – Scríobh:* Tabhair tamall do gach beirt scéalta a chumadh a bheadh oiriúnach do na ceanteidil tugtha. Tar éis tamaill iarr ar dhaoine éagsúla a scéalta a léamh amach os ard. Téigh siar ar aon cheist faoi ghramadach nó stór focal a tháinig chun cinn.
- *Cúrsaí fostaíochta – Labhairt:* Roinn an rang i ngrúpaí de cheathrar agus cuir gach grúpa ag plé na gceisteanna le chéile. Léigh thusa na ceisteanna leis an rang sula gcuirfead tús leis an chaint le bheith cinnte go dtuigeann siad gach rud. Pléigh na ceisteanna leis na foghlaimoirí nuair atá tamall maith caite acu á bplé.

Bileog 5.4a agus Bileog 5.4b

- Cuir gach beirt ag obair le chéile arís.
- Tabhair **Bileog 5.4a** do dhuine den bheirt agus **Bileog 5.4b** don duine eile. Míneigh dóibh go bhfuil eolas acu beirt faoi phost atá fógartha, ach gur rólimirt atá ann

agus go mbeidh duine B ag cur agallaimh ar dhuine A. Léigh na treoracha ar an dá bhileog agus léigh an fógra leis an rang chomh maith.

- *Cúrsaí fostaíochta – Agallamh:* Tabhair tamall don bheirt ullmhúchán a dhéanamh. Ba cheart go mbeifeá féin ag siúl thart ag an pointe seo le cuidiú a thabhairt dóibh. Nuair a cheapann tú go bhfuil go leor ullmhúcháin déanta acu abair leo an rólímirt a dhéanamh. Faigh aiseolas agus iarr ar bheirt an rólímirt a dhéanamh os comhair an ranga. Ceartaigh aon bhotún a chloiseann tú.

© Ollscoil Mhá Nuad